

Sygn. akt V CSK 200/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący)

SSN Agnieszka Piotrowska

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. B. P. Sp. z o.o. w S.
przeciwko Skarbowi Państwa - Marszałkowi Województwa [...]
o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 9 stycznia 2015 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 30 grudnia 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w J., w uwzględnieniu roszczenia powódki, zobowiązał pozwanego do złożenia oświadczenia woli o ustanowieniu, pod warunkiem zawieszającym uzyskania przez powódkę koncesji na wydobywanie diabazu i tytułu prawnego do nieruchomości (gruntu), w której znajduje się złoża, prawa użytkownika górniczego dla złoża diabazu „S. I” w kategorii C 1, o zasobie na dzień 31 grudnia 2007 r. w ilości 17 867 255 Mg, zlokalizowanego na powierzchni 5,07 ha na działce nr 2/224 w miejscowości S. Gminie B., powiecie j./.../, województwie [...], które zostało rozpoznane i udokumentowane przez M. B. P. Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w S., a dokumentacja geologiczna dotycząca tego złoża została przyjęta przez pozwanego w dniu 24 listopada 2008 r., celem tego prawa jest wyłączna eksploatacja tego złoża przez powódkę poprzez wydobywanie diabazu, za wynagrodzeniem rocznym w wysokości 76 322 zł, na okres 35 lat, który będzie odpowiadał terminowi, na który udzielona zostanie koncesja.

Po rozpoznaniu apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny zaskarżonym wyrokiem zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że powództwo oddalił.

Z ustaleń dokonanych przez Sąd Okręgowy, powtórzonych przez Sąd Apelacyjny wynika:

Na podstawie decyzji Marszałka Województwa [...] z dnia 19 stycznia 2007 r. powódka uzyskała koncesję na poszukiwanie i rozpoznanie złoża diabazu „S. I”, a następnie sporządziła dokumentację geologiczną rozpoznanego i udokumentowanego złoża, którą w dniu 24 listopada 2008 r. przyjęto w urzędzie pozwanego bez zastrzeżeń. W grudniu 2008 r. na zlecenie powódki został opracowany projekt zagospodarowania złoża. Znajduje się ono pod powierzchnią działki nr 2/24 w miejscowości S., należącej do Skarbu Państwa Lasów Państwowych - Nadleśnictwa J.

W grudniu 2009 r. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych pozytywnie zaopiniowała przeznaczenie gruntów leśnych, pod którymi znajdują się złoża, na cele leśne. W maju 2010 r. Minister Środowiska, uwzględnił wniosek Burmistrza B.

i wyraził zgodę na przeznaczenie gruntu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele nierolnicze i nieleśne dla rejonu kopalni diabazu. Uchwałą Rady Miejskiej Gminy B. z dnia 27 sierpnia 2010 r. przyjęta została zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla rejonu kopalni diabazu ze złoża S. I.

Powierzchnia działki jest całkowicie pokryta lasem liściastym, głównie dębowym. Działka nie posiada drogi dojazdowej, poza wewnętrzną, prowadzącą przez sąsiednie działki. Wartość użytkowa złoża wynosi 763.220.730,177 zł. Wynagrodzenie za użytkowanie górnicze wynosi 76.322 zł rocznie.

Sąd Apelacyjny uznał, że do rozpoznania sprawy mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981; jedn. tekst Dz. U. z 2014 r., poz. 613, dalej: „u.p.g.g.”), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Przepis art. 222 tej ustawy dotyczy stosowania przepisów poprzednio obowiązujących w odniesieniu do wszczętych postępowań administracyjnych. Ustawa nie zawiera przepisów przejściowych odnoszących się do zastosowania prawa materialnego, a w tym roszczenia, które powstało w okresie obowiązywania art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (jedn. tekst: Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, ze zm., dalej: „u.p.g.g. z 1994 r.”). Na stosowanie nowej ustawy wskazuje a contrario art. 206 u.p.g.g., stanowiący w ust. 1, że pozostają w mocy umowy o ustanowieniu użytkowania górniczego zawarte na podstawie dotychczasowych przepisów, a w ust. 2, do użytkowania górniczego, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepisy ustawy. Wynika to także z założeń pozostałych przepisów przejściowych.

Nowe przepisy dokonały zmian w stosunkach własnościowych dotyczących kopalni, między innymi przez reaktywację instytucji własności górniczej. Obecnie nie jest już możliwe wydanie orzeczenia o charakterze konstytutywnym. Zgodnie z art. 12 ust. 1 u.p.g.g., własność górnicza przysługuje wyłącznie Skarbowi Państwa, a jedynym sposobem rozporządzenia własnością górniczą jest ustanowienie użytkowania górniczego. Własnością górniczą są objęte złoża kopalni wymienionych w art. 10 ust. 1, niezależnie od miejsca ich położenia, złoża wód leczniczych, wód termalnych i solanek (art. 10 ust. 2), a także części

górotworu położone poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej (art. 10 ust. 4.). Natomiast złoża kopalin niewymienionych w ust. 1 i 2 są objęte prawem własności nieruchomości gruntowej (art. 10 ust. 3). Skarb Państwa może zatem korzystać, na zasadzie wyłączności, ze złóż wskazanych w art. 10 ust. 1, 2 i 4 u.p.g.g. albo rozporządzać nimi jedynie przez ustanowienie użytkowania górniczego; nie należą do nich złoża diabazu. Prawo własności górniczej do złoża diabazu przysługiwałoby Skarbowi Państwa tylko w sytuacji, gdyby było położone poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej (art. 10 ust. 4).

Granice przestrzenne nieruchomości gruntowej, stosownie do art. 143 k.c. wyznaczone są społeczno - gospodarczym przeznaczeniem rzeczy. Jeżeli miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, obowiązujący od sierpnia 2010 r., grunty leśne, pod którymi znajdują się złoża diabazu, przeznaczył na cele nieleśne, do powierzchniowej eksploatacji diabazu, to należy przyjąć, że złożo usytuowane jest w granicach przestrzennych gruntu. Stanowi ono własność gruntową Skarbu Państwa Lasów Państwowych zarządzaną przez Nadleśnictwo J. Oznacza to, że Skarb Państwa nie może rozporządzać złożem przez ustanowienie prawa użytkowania górniczego.

W poprzednim stanie prawnym, z przepisu art. 7 ust. 1 u.p.g.g. z 1994 r. wynikało, że o tym, czy złożo jest częścią składową nieruchomości, decydowały jej przestrzenne granice, wyznaczone społeczno - gospodarczym przeznaczeniem, wskazanym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art. 143 k.c.). Skarb Państwa mógł rozporządzać złożem przez ustanowienie użytkowania górniczego złożem jako odrębnym od nieruchomości gruntowej przedmiotem własności (art. 7 ust. 2 i art. 8 u.p.g.g. z 1994 r.). Wykluczone było zatem ustanowienie użytkowania górniczego na należącej do Skarbu Państwa nieruchomości gruntowej, obejmującej złożo kopaliny jako części składowej tej nieruchomości.

Powódka w skardze kasacyjnej powołała podstawę przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. Naruszenie prawa materialnego połączyła z bezzasadnym zastosowaniem art. 47 § 2 k.c., z niezastosowaniem art. 140 w związku z art. 153 k.c. oraz z błędną wykładnią art. 10 ust. 4 w związku z art. 11 u.p.g.g. i art. 143 k.c.,

które doprowadziło do wadliwego określenia granic przestrzennych nieruchomości gruntowej, z oderwaniem od możliwości i zakresu wykonywania prawa własności nieruchomości przez jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa Lasy Państwowe Nadleśnictwo J., a tym samym przyjęcia, że złoża diabazu wchodzi w zakres przestrzenny nieruchomości gruntowej, pod którą kopalina zalega i nie może stanowić przedmiotu użytkowania górniczego. Niezastosowanie art. 12 ust. 1 w związku z art. 15 ust. 1 i art. 24 ust. 2 pkt 2 oraz art. 29 ust. 1 u.p.g.g., a także art. 7 ust. 1 i 2 w związku z art. 12 ust. 1, art. 26 b zdanie pierwsze u.p.g.g. z 1994 r. oraz błędna wykładnia art. 10 ust. 4 u.p.g.g. w związku z art. 143 k.c. były podstawą nieprawidłowego przyjęcia, że zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, dokonana na wniosek powódki, mogła być przyczyną oddalenia powództwa przez uznanie, że nastąpiło przesunięcie granicy przestrzennej nieruchomości gruntowej, w ten sposób, że złoża weszło w granice nieruchomości zarządzanej przez Lasy Państwowe - Nadleśnictwo J. Skarżąca domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku i oddalenia apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego, ewentualnie uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powództwo obejmowało żądanie zobowiązania pozwanego do złożenia oświadczenia woli o ustanowieniu na rzecz powódki użytkowania górniczego złoża diabazu „S. I”, bliżej opisanego, które zostało przez nią rozpoznane i udokumentowane, a dokumentacja geologiczna tego złoża została zatwierdzona przez pozwanego. Powódka powołała się na prawo pierwszeństwa wynikające z art. 15 ust. 1 u.p.g.g., obowiązującego od 1 stycznia 2012 r. Do przesłanek tego roszczenia należą: rozpoznanie złoża kopaliny stanowiącego przedmiot własności górnicznej, udokumentowanie go oraz uzyskanie decyzji zatwierdzającej dokumentację geologiczną tego złoża.

Wprowadzona ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnictwo instytucja własności górnicznej polega na rozdzieleniu uprawnień do nieruchomości gruntowej i do zalegającego w niej złoża kopaliny. Wynika z założenia, że niektóre ze złóż kopalin nie stanowią części składowych

nieruchomości i tym samym nie są objęte własnością nieruchomości gruntowej; są przedmiotem odrębnego prawa majątkowego, przysługującego Skarbowi Państwa (por. uzasadnienie projektu ustawy - druk Sejmu VI kadencji, nr 1696). Treścią tego prawa jest, stosownie do art. 10 ust. 5 i art. 12 ust. 1 u.p.g.g. korzystanie z przedmiotu własności, w granicach określonych przez ustawy, z wyłączeniem innych osób albo rozporządzanie tym prawem wyłącznie przez ustanowienie użytkownika górniczego, w drodze umowy zawartej na piśmie pod rygorem nieważności (art. 13 ust. 1 u.p.g.g.). W tym zakresie prawo własności nieruchomości gruntowej podlega ograniczeniu na rzecz Skarbu Państwa.

Użytkownik górnicy, zgodnie z art. 16 ust. 1 u.p.g.g., w granicach określonych przez ustawy oraz przez umowę o ustanowienie użytkownika wieczystego, w celu wykonywania działalności regulowanej ustawą, może, z wyłączeniem innych osób, korzystać z przestrzeni objętej tym użytkowaniem, w szczególności może odpowiednio wykonywać roboty geologiczne, wydobywać kopalinę ze złoża, wykonywać działalność w zakresie bezzbiornikowego magazynowania, podziemnego składowania odpadów lub podziemnego składowania dwutlenku węgla, a także wykonywać działalność określoną w art. 2 ust. 1. W sprawach nieuregulowanych w ustawie do użytkownika górniczego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące dzierżawy (art. 17 u.p.g.g.).

Prawo własności górniczej obejmuje złoża kopalin wymienionych w art. 10 ust. 1 i 2 oraz części górotworu położone poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej (art. 10 ust. 4 u.p.g.g.). Pozostałe kopaliny, które nie zostały wymienione w art. 10 ust. 1 i 2 u.p.g.g. oraz objęte częściami górotworu położonymi poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej, wchodzą w skład własności nieruchomości gruntowej. Uzyskanie prawa użytkownika górniczego może dotyczyć jedynie tych kopalin, które stanowią przedmiot własności górniczej Skarbu Państwa. Nie została przewidziana możliwość ustanowienia użytkownika górniczego na nieruchomości gruntowej Skarbu Państwa. Diabaz nie został objęty enumeratywnym wyszczególnieniem kopalin dokonany w art. 10 ust 1 i 2 u.p.g.g., a zatem może być przedmiotem własności górniczej, jeżeli złoża zalega w części górotworu położonej poza granicami

przestrzennymi nieruchomości gruntowej. W tym przypadku istnieje możliwość rozporządzenia przez Skarb Państwa własnością górnictw przez ustanowienie użytkowania górnictw.

Granice przestrzenne nieruchomości gruntowej, zgodnie z art. 46 § 1 i art. 143 k.c., obejmują jej przedmiotowe właściwości, jak przeznaczenie, funkcja i sposób faktycznego wykorzystania w przestrzeni nad i pod jej powierzchnią, przy uwzględnieniu społeczno - gospodarczego przeznaczenia gruntu. Wiążą się one ściśle z treścią prawa własności, określoną w art. 140 k.c., na którą składa się korzystanie z rzeczy, rozporządzanie i posiadanie. Przepis ten w sposób generalny określa granice uprawnień właściciela, przewidując, że wolno mu czynić z rzeczą wszystko, czego nie zabrania ustawa, zasady współżycia społecznego i co nie pozostaje w sprzeczności ze społeczno- gospodarczym przeznaczeniem prawa. Bliższe określenie prawa własności konkretnej rzeczy musi uwzględniać te kryteria. W licznych ustawach przewidziane było i nadal pozostaje przedmiotowe ograniczenie w sposobie wykonywania prawa własności, w tym przykładowo regulacje o ochronie gruntów rolnych i leśnych, o lasach, o ochronie przyrody, o ochronie środowiska, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Funkcją przepisu art. 5 k.c. jest dostosowanie wykonywania własności do konkretnych okoliczności dotyczących uwzględniania, przy wykonywaniu prawa własności rzeczy, interesu publicznego oraz osób trzecich. O zakresie prawa własności decyduje społeczno - gospodarcze przeznaczenie prawa, które zależy od przeznaczenia przedmiotu tego prawa i jego funkcji.

W orzecznictwie przyjmowano, że zastosowanie w art. 143 k.c. klauzuli społeczno - gospodarczego przeznaczenia gruntu jako przestrzennego wyznacznika granic dozwolonego oddziaływania właściciela nieruchomości gruntowej oznacza, że uprawniony może korzystać z przestrzeni nad i pod powierzchnią gruntu w takich granicach, w jakich jest to niezbędne dla realizacji funkcji przysługującego mu prawa. Ustalenie zatem, czy oznaczone zachowania (działania) podejmowane przez właściciela dokonywane są w przestrzeni, do której jest on uprawniony wymaga każdorazowo oceny tych zachowań z punktu widzenia funkcji (przeznaczenia). Chodzi o ustalenie na podstawie zobiektywizowanych kryteriów granic przestrzennych nieruchomości gruntowej, by korzystanie zostało

ukształtowane z uwzględnieniem potrzeb ogółu oraz ekonomicznego aspektu wykorzystywania nieruchomości przez właściciela (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2003 r., I CK 345/03, niepubl.). Wyznaczenie granic przestrzennych własności nieruchomości gruntowej przy uwzględnieniu kryterium społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości, musi być dokonywane dla każdej nieruchomości oddzielnie. Nie jest możliwe wyznaczenie tych granic w sposób oderwany od przeznaczenia gruntu, miejsca jego położenia, sposobu korzystania przez właściciela. Dopiero po dokonaniu takich ustaleń możliwa jest ocena, jakie są granice danej nieruchomości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2004 r., III CK 52/04, niepubl.). W wyroku z dnia 6 stycznia 2005 r., III CK 129/04 (niepubl.) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że społeczno - gospodarczego przeznaczenia gruntu nie wyznacza sposób, w jaki z gruntu dotychczas korzystano, ale sposób, w jaki właściciel faktycznie i potencjalnie, zgodnie z przepisami prawa i planem zagospodarowania przestrzennego może zgodnie ze swoją wolą z gruntu korzystać. Przepis art. 143 k.c. traktuje o przeznaczeniu gruntu w rozumieniu abstrakcyjnym, co oznacza, że odwołanie się do społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości należy rozumieć jako wskazanie na uprawnienie do nieskrępowanego korzystania z tej nieruchomości w zakresie, także na wysokość i głębokość, z reguły dostępnym (potencjalnie możliwym do wykorzystania) właścicielowi, w granicach określonych przez prawo. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ustala dopuszczalne sposoby i warunki zagospodarowania nieruchomości, nie przesądza, że skoro dany sposób zagospodarowania nieruchomości przewidziany jest planem, to nie może stanowić on naruszenia prawa własności. W wyroku z dnia 15 października 2009 r., II OSK 1581/08, Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że o przestrzennych granicach konkretnego gruntu przesądzają uzasadnione potrzeby jej właściciela, zależne od rodzaju i przeznaczenia jego nieruchomości. Tego przeznaczenia nie wyznacza sposób, w jaki z gruntu dotychczas korzystano, lecz wyznacza sposób, w jaki właściciel faktycznie i potencjalnie może, zgodnie ze swoją wolą, z gruntu korzystać. Zbliżone stanowisko wyrażane było w doktrynie, podkreślano, że ustanowione w art. 143 k.c. kryterium jest elastyczne i zezwala na dostosowanie objętości gruntu do jego przeznaczenia.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną powódki przychyliła się do stanowisk wyrażonych w tych orzeczeniach i przyjmuje, że zakres zasięgu własności gruntu we wnętrzu ziemi, przewidziany w art. 143 k.c., ograniczony został przez społeczno - gospodarcze przeznaczenie gruntu, które powinno być wyznaczone każdorazowo w odniesieniu do konkretnej nieruchomości, przy uwzględnieniu miejsca jej położenia, przeznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz sposobu, w jaki właściciel nieruchomości faktycznie i potencjalnie, zgodnie z przepisami prawa, może z gruntu korzystać. Jeżeli w tak określonych granicach dozwolonego korzystania z nieruchomości gruntowej przez właściciela zalega złoża kopaliny nieobjęte art. 10 ust. 1 i 2 u.p.g.g., to zgodnie z art. 10 ust. 3 u.p.g.g. objęte jest prawem własności nieruchomości gruntowej. Własnością górnictwem Skarbu Państwa byłoby objęte złoża takiej kopaliny, zalegające w części górotworu położonej poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej (art. 10 ust. 4 u.p.g.g.). Istotne było zatem oznaczenie granic społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości gruntowej, w której powódka rozpoznała i udokumentowała złoża diabazu przed zmianą miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz określenie, czy jest objęte prawem własności tej nieruchomości, czy też własności górnictwem Skarbu Państwa.

Z ustaleń faktycznych zaskarżonego wyroku wynika, że na nieruchomości, w której powódka rozpoznała złoża diabazu była prowadzona gospodarka leśna przez jej właściciela Skarb Państwa Lasy Państwowe Nadleśnictwo J. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (jedn. tekst: Dz. U. z 2014 r., poz. 1153; poprzednio jedn. tekst: Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59; dalej: „u.ol.”), lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. W ramach sprawowanego zarządu Lasy Państwowe prowadzą gospodarkę leśną, gospodarują gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną a także prowadzą ewidencję majątku Skarbu Państwa oraz ustalają jego wartość (art. 4 ust. 3). Stosownie do art. 32 ust. 1 u.ol., Lasy Państwowe jako państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej reprezentują Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia, a nadleśnictwo jest jednostką organizacyjną Lasów

Państwowych (art. 32 ust. 2 pkt 3 u.o.l.). Analiza tych przepisów prowadzi do wniosku, że jednostka organizacyjna Skarbu Państwa Lasy Państwowe wykonuje ściśle określony ustawą zakres czynności w ramach prawa własności przysługującego Skarbowi Państwa. Zgodnie z art. 34 k.c. Skarb Państwa jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia państwowego, nienależącego do innych państwowych osób prawnych. Funkcją jednostki organizacyjnej jest reprezentowanie interesów Skarbu Państwa i podejmowanie za niego czynności, a zatem każda czynność takiej jednostki jest czynnością Skarbu Państwa.

Nie ma podstaw do uznania, że w razie stwierdzenia, iż złoża zalega w granicach przestrzennych nieruchomości leśnej, to nie jest objęte własnością tej nieruchomości. Zaleganie kopaliny nie stanowiło przeszkody do prowadzenia gospodarki leśnej. Zmiana przeznaczenia nieruchomości w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego nie spowodowała utraty prawa własności nieruchomości, ale obecny sposób korzystania z tej nieruchomości uniemożliwia kontynuowanie korzystania z niej w celu prowadzenia gospodarki leśnej. Kwestia ograniczenia przedmiotowego zakresu zarządzania nieruchomościami leśnymi przez dotychczasową jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa, czy też podjęcie decyzji w odniesieniu do zarządzania nieruchomością zgodnie ze zmienionym sposobem korzystania z niej, nie ma znaczenia dla oznaczenia granic przedmiotowych nieruchomości we wnętrzu ziemi oraz uprawnień do złoża diabazu. Nie zasługiwał na podzielenie zarzut powódki, że oznaczenie zakresu przedmiotowego własności gruntu powinno obejmować również możliwość i zakres wykonywania prawa własności przez jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa.

Uzasadniony był natomiast zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem prawa materialnego dotyczący art. 10 ust. 4 u.p.g.g. przez przyjęcie, że złoża diabazu mieści się w granicach przestrzennych gruntu, skoro miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przeznaczył go do powierzchniowej eksploatacji tej kopaliny. Dla tego stwierdzenia Sądu Apelacyjnego brak ustaleń faktycznych, odnoszących się do granic przedmiotowych nieruchomości, w której zalega złoża, dotyczących omówionych przesłanek art. 46 § 1 i art. 143 oraz art. 140 k.c. Nie zostały ustalone i wyjaśnione przyczyny uznania za decydujące

kryterium oznaczenia przedmiotowego zasięgu własności gruntu sposobu eksploatacji kopaliny, bez określenia przedmiotowego zakresu własności nieruchomości pod powierzchnią ziemi, od czego uzależniona jest kwalifikacja uprawnień Skarbu Państwa do złoża. Utrwalone zostało w orzecznictwie Sądu Najwyższego zapatrywanie, że przesłanki wskazane w normie prawa materialnego mają charakter hipotetyczny i dopiero porównanie ich ze stanem przyjętym przez sąd orzekający można uznać za stosowanie tego prawa. Brak ustalonego stanu faktycznego powoduje, że prawo materialne nie może być zastosowane (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 1997 r., I CKN 261/97; z dnia 26 czerwca 2001 r., III CKN 400/00; z dnia 9 grudnia 2004 r., I UK 119/04, niepublikowane; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 316/07, OSNP 2009, nr 19-20, poz.250; z dnia 18 stycznia 2012 r., II PK 117/11, niepubl.). W tej sytuacji nie było podstaw do uznania, czy Skarbowi Państwa przysługuje własność górnicza do złoża diabazu, a tym samym czy spełniona została ostatnia z przesłanek warunkująca przyznanie powódce uprawnienia określonego w art. 15 ust. 1 u.p.g.g.

W odniesieniu do zarzutu naruszenia w związku z art. 10 ust. 4 art. 11 u.p.g.g. podkreślenia wymaga, że uregulowanie art. 11 u.p.g.g. przewiduje odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu cywilnego, a także prawa geodezyjnego i kartograficznego dotyczących nieruchomości gruntowych, w tym ich ograniczenia, do rozstrzygnięcia sporów między Skarbem Państwa a właścicielem gruntu, a zatem odesłanie nie dotyczy tych kwestii spornych pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Skarbu Państwa.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy uchylił na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z zasady objętej art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.